

<https://doi.org/10.28925/2412-124X.2025.14.9>

УДК 378.4(4):334

Леся Червона

<https://orcid.org/0000-0002-3036-3668>

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці,
Інститут вищої освіти НАПН України,
вул. Бастіонна, 9, 01014, Київ, Україна
chervona_lesya@ukr.net

Оксана Бульвінська

<https://orcid.org/0000-0002-6764-4340>

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник Бібліотеки,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
вул. Левка Лук'яненка, 13-б, 04207, Київ, Україна
o.bulvinska@kubg.edu.ua

ПІДПРИЄМНИЦЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ ЄВРОПИ: АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Стаття присвячена аналізу інституційного середовища європейських підприємницьких університетів, акредитованих The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities для підтримки студентського підприємництва. Дослідження базується на критеріях, запропонованих The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities, та академічних підходах, які включають стратегічну орієнтацію на підприємництво, інфраструктуру підтримки, інноваційні педагогічні методи, соціальну відповідальність та формування підприємницької культури. Для аналізу обрано три університети: La Salle Ramon Llull University (Іспанія), Gdańsk University of Technology (Польща) та University of Turku (Фінляндія), які представляють різні регіони Європи та моделі підприємницької трансформації. Методологія дослідження передбачає аналіз інформації з офіційних вебсайтів університетів за п'ятьма ключовими критеріями: стратегічна спрямованість, інфраструктура, педагогічні підходи, підтримка інновацій та соціально-економічний вплив. Результати показали, що ці університети інтегрують підприємництво у власні місії, цінності та стратегію, створюють спеціалізовані підрозділи для підтримки підприємницької спрямованості, впроваджують міждисциплінарні програми та проєктне навчання, а також співпрацюють з бізнесом і місцевими громадами для комерціалізації знань та регіонального розвитку. Дослідження підкреслює важливість міждисциплінарного підходу, менторських програм та інноваційних екосистем для розвитку студентського підприємництва. Для України ці практики є важливим орієнтиром для модернізації вищої освіти, що сприятиме інноваційному розвитку та повоєнному відновленню.

Ключові слова: вища освіта, інноваційна екосистема, підприємницький університет, повоєнне відновлення, студентське підприємництво, The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities.

Вступ. Вища освіта є ключовим фактором у зусиллях країни щодо розвитку висококваліфікованої робочої сили для конкуренції у світовій економіці. Для України це твердження набуває особливого значення, оскільки університети є не лише джерелом знань, а й рушієм економічного відновлення, стабільності, миробудівництва. Саме підприємництво вважається вирішальним фактором у процесі відбудови в повоєнній країні, оскільки створює нові робочі місця та можливості, сприяє залученню інвестицій, розробляє нові продукти та послуги, слугує регіональному економічному зростанню. Отже, розвиток студентського підприємництва в університетах України є не просто освітньою ініціативою, а стратегічним імперативом для успішного повоєнного відновлення, що сприятиме економічному зростанню, соціальній стабільності та інтеграції країни у світову інноваційну екосистему.

Студентське підприємництво є окремим напрямом дослідження в межах підприємницької теорії, який розкриває специфіку поєднання навчальної та інноваційно-бізнесової діяльності молоді. Систематизуючи наукові підходи до розуміння студентського підприємництва, Л. Червона, Н. Бондаренко (2025) наголошують на міждисциплінарному теоретичному підґрунті, яке охоплює економіку, педагогіку, філософію, психологію, соціологію та менеджмент.

У зарубіжних наукових джерелах термін «студентське підприємництво» визначається через поєднання академічної діяльності та підприємницької ініціативи студентів. Зокрема, J. Marchand et al. (2016) визначають студентських підприємців як осіб, що навчаються на акредитованих програмах університету та одночасно займаються інноваційною підприємницькою діяльністю, яка приносить дохід.

Студентське підприємництво – це процес, під час якого студенти виявляють, оцінюють і використовують можливості для створення нових підприємств, проєктів або ініціатив, які можуть мати як комерційний, так і соціальний характер (Gibb, Haskins, 2014). Термін «студентське підприємництво» охоплює широкий спектр діяльності: від створення стартапів і соціальних підприємств до участі в інноваційних проєктах у межах університетських програм. Відмінністю цієї форми підприємництва від класичних бізнес-моделей є обмеженість фінансових і організаційних ресурсів, а також висока інноваційність, що зумовлена креативністю студентського середовища та прагненням до експериментів.

Як наголошують Ž. Vaubonienė et al. (2019), для розвитку студентського підприємництва університети сприяють духу підприємництва, креативності та прагненню студентів розпочати власний бізнес; надають адекватні знання для створення та розвитку бізнесу; запроваджують нові та інноваційні навчальні плани і програми з підприємництва.

Різні аспекти створення інноваційних і підприємницьких екосистем в університетах оцінює The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities (Рада з акредитації підприємницьких та залучених університетів), акредитує університети як підприємницькі. The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities заснована у 2016 р. в Амстердамі, а тепер зареєстрована як окрема організація в Німеччині. Це міжнародна організація, що встановила першу у світі систему акредитації для третьої, соціальної місії університетів, щоб стимулювати їх створювати більший соціальний, економічний та культурний вплив і зробити залученість, підприємництво, інновації та сталий розвиток невід'ємною частиною своєї місії.

Поняття підприємницького університету в науковий обіг увів B. Clark (1998), який обґрунтував його модель, що поєднує освіту, дослідження та підприємництво; інтегрує підприємницьку культуру та практику в усі сфери діяльності університету, перетворюючи його на центр інновацій для регіону; диверсифікує базу свого фінансування, залучаючи кошти від впровадження результатів своїх досліджень та інновацій. Розвиваючи концепцію B. Clark, H. Etzkowitz (2004) розробив модель потрійної спіралі, яка описує взаємодію між університетами

(академічним співтовариством), промисловістю та державою для сприяння економічному та соціальному розвитку. Ця модель передбачає, що інновації виникають не з одного джерела, а з мереж та домовленостей між цими трьома інституційними сферами.

S. B. Klein, F. C. Pereira (2020) виокремлюють 3 головні характеристики підприємницького університету: орієнтація на підприємницьку діяльність науковців, викладачів і студентів; внесок, який університет робить у соціальне середовище; удосконалення стратегії створення підприємств та зміни організаційної структури.

В українському науковому дискурсі одним з перших феномен підприємницького університету дослідив О. Романовський (2012), який, окрім зазначених, акцентував такі атрибути підприємницького університету, як фінансова незалежність від держави і орієнтація на зовнішні фінансові контракти, а також сильна підприємницька культура, орієнтована на інновації, реалізацію нових ідей, креативність і відповідальність.

І. Сновилович, С. Сас (2025) ключовими критеріями підприємницького університету називають: тріаду «освіта, дослідження та підприємництво»; глибоку інтеграцію університету з екосистемою бізнесу та суспільства; формування підприємницької культури в університетському середовищі; соціальну відповідальність університету; цифровізацію та глобалізацію.

Ключовим викликом залишається забезпечення сталості підприємницьких ініціатив, що залежить від рівня фінансування, залучення стейкхолдерів та інституційної культури. Університети мають не лише надавати знання та інфраструктуру, але й виховувати у студентів готовність до ризиків, толерантність до невдач і здатність до саморефлексії, що є основою підприємницького мислення. Таким чином, підприємницькі університети є не лише освітніми інституціями, а й центрами соціально-економічних трансформацій, що мають потенціал для значного впливу на регіональний і національний розвиток.

Вивчення досвіду європейських університетів щодо розвитку студентського підприємництва має вирішальне значення для модернізації всієї системи вищої освіти України на засадах інноваційності для успішного повоєнного відновлення.

Мета статті – проаналізувати можливості інституційного середовища для розвитку і підтримки студентського підприємництва в європейських підприємницьких університетах, акредитованих The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities.

Методологія. У європейському освітньому просторі поняття «підприємницький університет» трактується неоднозначно: існує низка теоретичних моделей і типологій, але відсутні універсально затверджені стандарти. Найбільш визнану рамку запропоновано The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities, яка виокремлює п'ять вимірів оцінювання підприємницького університету: стратегічну орієнтацію, кадровий потенціал, механізми підтримки, інтеграцію підприємництва в освіту та дослідження, а також соціально-економічний вплив (ACEEU, 2016).

Базуючись на цій рамці та узагальнюючи результати досліджень (Clark, 1998; Etzkowitz, 2000; Guerrero & Urbano, 2012), виокремлюємо такі ключові критерії підприємницького університету:

- стратегічна спрямованість підприємництва, яке стає частиною місії, цінностей, стратегії розвитку університету;
- інфраструктура університету, що відображає підприємницьку спрямованість: створено спеціалізовані підрозділи для підтримки інноваційних проєктів та співпраці з бізнесом; призначено проректора з інновацій для планування та координації підприємницької діяльності в університеті; наглядові ради включають представників бізнес-сектору тощо;

- впровадження педагогічних підходів, що стимулюють інноваційну діяльність і занурюють студентів у реальні підприємницькі виклики – проблемно-орієнтованого та проєктного навчання, міждисциплінарного і практико-орієнтованого підходу;
- підтримка інновацій, створення екосистеми для роботи над проєктами і для комерціалізації знань;
- соціальна відповідальність і регіональне лідерство університету, що позиціонують його як центр розвитку підприємництва та інновацій у своєму регіоні;
- плекання серед викладачів, студентів й управлінського персоналу корпоративної культури, цінностей підприємництва, підприємницького мислення, відповідних організаційних навичок, що дозволяють перетворювати проблеми на можливості та залучати ресурси, а також довіри, толерантності до помилок, креативності. Цей критерій можемо назвати узагальнюючим, він включає як управлінські рішення, так і спільні й індивідуальні цінності університетської спільноти. Як зазначають автори колективної монографії «Quality of University Education: Educological Discourse» (Ogneviuk, 2022), розвиток культури й цінностей в університеті не просто прописують у стратегіях, уставах та інших засадничих документах закладів вищої освіти; вони мають бути підтримані всіма членами університетської спільноти, впливати на особистісні цінності, потреби, моральні норми кожного учасника освітнього процесу (р. 136).

Запропоновані критерії можна розглядати як адаптовану аналітичну модель, що поєднує офіційні стандарти The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities з академічними підходами до оцінювання підприємницької зрілості університетів.

Для ілюстрації практичної реалізації критеріїв підприємницького університету проаналізуємо заклади, акредитовані The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities. До вибірки включено університети, що представляють різні регіони Європейського Союзу та демонструють різні моделі впровадження підприємницького підходу:

La Salle Ramon Llull University (Іспанія, Барселона) – акредитований у 2025 р.;

Gdańsk University of Technology (Польща, Гданськ) – період акредитації 2024–2029 рр.;

University of Turku (Фінляндія, Турку) – період акредитації 2022–2027 рр.

Такий відбір дозволяє охопити університети з південної, центрально-східної та північної Європи, що забезпечує регіональне різноманіття та дає змогу порівняти різні організаційні підходи до підприємницької трансформації.

Для досягнення мети нашого дослідження ми охарактеризували підтримку студентського підприємництва в акредитованих університетах, здійснивши аналіз інформації з офіційних вебсайтів. Критерій «плекання серед викладачів, студентів й управлінського персоналу корпоративної культури, цінностей підприємництва, підприємницького мислення та відповідних організаційних навичок» підсумовує вищеперераховані заходи й управлінські рішення, а відданість всіх членів університетської спільноти цінностям підприємництва за офіційним сайтом прослідкувати важко, тому ми обмежились аналізом перших п'яти критеріїв підприємницького університету і їхніх можливостей для розвитку і підтримки студентського підприємництва в обраних закладах вищої освіти.

Результати дослідження.

Стратегічна спрямованість підприємництва, яке стає частиною місії, цінностей, стратегії розвитку університету. Підприємництво стає частиною стратегії університету, а не окремою функцією.

Мета La Salle Campus Barcelona – допомогти людям долати виклики у світі бізнесу та суспільства загалом, дотримуючись цінностей та етичних принципів. Місія La Salle – навчати

фахівців з цінностями для розвитку більш справедливого та сталого суспільства (La Salle Campus Barcelona. Mission and Values).

На сайті La Salle зазначено, що університет сприяє розвитку підприємницького духу та інновацій, роблячи ставку на прикладні дослідження та сприяючи постійній взаємодії між студентами та компаніями. Відповідно до місії підготовки фахівців з цінностями, здатними трансформувати суспільство, університет сприяє розвитку соціальної та гуманістичної чутливості студентів та їх взаємодії між різними галузями знань. ДНК La Salle – це освіта з цінностями, що готує студентів до лідерства в змінах: технології, інновації, підприємництво та інтернаціоналізм.

Визначаючи стратегічні напрямки та цілі, The University of Turku (Strategy of the University of Turku) позиціонує себе як відкритого та надійного партнера на регіональному, національному та міжнародному рівнях, в якому співпраця з бізнесом, а також з державним та третім секторами створює науково обґрунтовані технологічні, підприємницькі та соціальні інновації. Показниками цього напрямку визначено додаткове фінансування, залучене через співпрацю з бізнесом, а також кількість ідей та інноваційних пропозицій.

Затверджено підприємництво як частину місії і в Gdańsk Tech (Gdańsk Tech Strategic Framework 2020–2030), де задекларовано розв'язання основних суспільних та екологічних проблем, з якими стикається світ (соціальна залученість); забезпечення найвищої якості досліджень, освіти та інновацій (внесок у трикутник знань). Стратегічні цілі Gdańsk Tech в галузі досліджень, освіти, інновацій включають поміж інших збільшення масштабів комерціалізації досліджень через спін-офф компанії; скорочення розриву між дослідженнями та їх застосуванням; збільшення кількості та якості вітчизняних та міжнародних патентів і відповідних доходів від них; розбудову системи підтримки інноваційних підприємств, створених студентами та випускниками.

Інфраструктура університету, що відображає підприємницьку спрямованість. Університети створюють багатокомпонентну інфраструктуру для підтримки студентських стартапів. Як стверджують М. С. Flores et al. (2025), М. Murad et al. (2025), розроблені університетами стратегії і впровадження їх через діяльність офісів трансферу знань та інших підрозділів сприяють підприємницькому клімату, впливають на підприємницьку обізнаність, наміри та участь студентів у підприємницьких діях.

Організаційна структура управління La Salle підпорядкована підприємництву і зв'язкам з бізнесом як одній з головних цінностей університету. В управлінській структурі 2 менеджера курують ці напрями: менеджер з маркетингу та розвитку бізнесу і менеджер з досліджень та інновацій для бізнесу (La Salle. Organisation and Structure). 15 представників та директорів провідних компаній та організацій увійшли в Корпоративну раду La Salle, що сприяє стратегічній взаємодії університету і бізнесу, розвитку та зміцненні підприємництва та економіко-соціальної співпраці на благо всієї соціальної структури. В університеті планують залучити до співпраці ще багато провідних компаній з таких секторів, як ІТ-консалтинг, охорона здоров'я та фармацевтика, постачальники, хімічна промисловість, харчова промисловість, фінанси, будівництво, логістика, цифрові технології та медіа (La Salle. Corporate Board Council).

В університеті функціонує спеціалізований підрозділ для підтримки інноваційних проєктів та співпраці з бізнесом – La Salle Technova. Це інкубатор, що спеціалізується на технологічних стартапах, де створено екосистему талантів та інновацій для підтримки проєктів студентів та підприємницьких компаній. Місія La Salle Technova полягає в тому, щоб пропонувати компаніям послуги з управління інноваціями та співпрацювати з підприємцями протягом усього процесу

створення проекту: від генерації ідей до їхнього виведення на ринок (La Salle. Become an Entrepreneur). Для студентів з підприємницьким духом функціонує Technova Young.

Метою Centre for Funding and Innovation в La Salle Campus Barcelona є розширення та покращення дослідницького потенціалу університету; сприяння інноваціям та спільній творчості; сприяння глобальному партнерству в політиці, промисловості та академічних колах, відстоюючи сталий розвиток; зміцнення підприємницьких екосистем (La Salle Campus Barcelona. Centre for Funding and Innovation).

В University of Turku до сфери відповідальності проректора з досліджень входять дослідницькі та інноваційні послуги, а до сфери відповідальності проректора зі стратегічної взаємодії та впливу – місцевий та міжнародний вплив, партнерська взаємодія, стратегічні партнерства, зокрема і з бізнесом (University of Turku. Organisation and Management of the University of Turku).

Офіс трансферу технологій University of Turku керує всім портфелем прав інтелектуальної власності університету, зокрема правами на винаходи, патентними заявками та торговельними марками. У його завдання входять комерціалізація результатів досліджень викладачів і студентів, а також гарантування фінансування нових університетських підприємств (University of Turku. Technology Transfer Office UTU TTO).

University of Turku має кілька міждисциплінарних платформ для співпраці, метою яких є об'єднання різних дисциплін та представників компаній і ділового життя: Інноваційний центр, Медичний кампус, Техкампус, Корпоративний куточок (Corporate corner) тощо (University of Turku. Collaboration Platforms).

Комерціалізація результатів наукових досліджень є одним із трьох основних стовпів діяльності Gdańsk Tech, поряд з освітою і дослідницькою діяльністю. В університеті створено Центр трансферу технологій, який допомагає адаптувати дослідницькі рішення до очікувань та потреб бізнесу, впроваджувати та комерціалізувати інновації, засновані на результатах наукових досліджень. Один з напрямів діяльності Центру трансферу технологій – підтримка Startup School, метою якої є побудова сталого, системного механізму ініціювання та підтримки розвитку інновацій та академічного підприємництва, зокрема студентського (Gdańsk Tech Startup School).

Впровадження педагогічних підходів, що стимулюють інноваційну діяльність і занурюють студентів у реальні підприємницькі виклики – проблемно-орієнтованого та проектного навчання, міждисциплінарного і практико-орієнтованого підходу. Університети зосереджуються на розвитку підприємницького мислення та відповідних організаційних навичок, що дозволяють студентам перетворювати проблеми на можливості та залучати ресурси.

La Salle Campus Barcelona позиціонує себе як яскравий приклад міждисциплінарного університету, який виходить за рамки теорії. Освітні пропозиції ступенів бакалавра, магістра, PhD, курсів післядипломної освіти в таких галузях, як інженерія, бізнес, архітектура, цифрове мистецтво, філософія та охорона здоров'я, інтегрують технології як частину ДНК університету. Це міждисциплінарне середовище, де студенти з різних дисциплін співіснують, співпрацюють та розробляють реальні проекти, використовуючи методологію проблемно-орієнтованого навчання. Прикладом такої міждисциплінарності є діяльність Лабораторії інтерактивного мистецтва та науки, де поєднуються мистецтво, наука, штучний інтелект, робототехніка та імерсивна реальність, сприяючи дослідженням та спільній творчості студентів різних освітніх галузей (La Salle Campus Barcelona. What is a cross-disciplinary university? (and why it is revolutionizing education)).

Відзначимо також, що обов'язковим для вивчення на всіх спеціальностях в La Salle Campus Barcelona є навчальний предмет «Мислення та творчість», цілями якого серед інших

задекларовано розвиток студентських інтересу та ресурсів для творчості та інновацій, а також формування здатності створювати корпоративну культуру та корпоративну відповідальність в компанії.

University of Turku також є багатoproфільним дослідницьким університетом з освітою, базованою на дослідженнях, і співпрацею в міжнародних інфраструктурах для досліджень та інновацій. Основними цінностями університету серед інших визнані креативність, забезпечення умов для творчого мислення та досягнення досконалості в дослідженнях та освіті, а також критичне мислення, конструктивна дискусія, заснована на дослідженій інформації та повазі до різноманітності думок, аналіз проблем незалежно й об'єктивно (Strategy of the University of Turku).

Підтримка інновацій, створення створенню екосистеми для комерціалізації знань, для підтримки інноваційних наукових ідей. Аналізуємо представлені на сайтах університетів звіти про студентські стартапи, конкурси студентських наукових робіт і приклади їх комерціалізації, організацію міждисциплінарних воркшопів і літніх шкіл для обміну досвідом, впровадження менторських програм і стажування, популяризацію науки через медіа, публічні заходи, що демонструють цінність інновацій (Лакуша, Червона, 2025).

Так, La Salle Campus Barcelona традиційно проводить Challenge Programme, де студенти протягом 48 годин змагаються у розв'язанні завдання (виклику), запропонованого компаніями-учасницями для заохочення створення революційних інновацій та цікавих проєктів. Бізнес-компанії мають можливість оцінити інноваційні рішення запропонованих викликів, виявити таланти, налагодити співпрацю з університетом. Обрані студенти-учасники проходять навчання на реальних кейсах та отримують консультації від менторів з бізнес-середовища (La Salle Campus Barcelona. Talent Market Place).

Так, навесні 2025 р. пройшла церемонія нагородження переможців студентських проєктів щодо просування сталого розвитку через інновації. У конкурсі взяли участь бізнес-компанії та соціальні організації, які запропонували студентам нові виклики. 840 студентів з різних галузей знань виконали 140 проєктів, пов'язаних із Цілями сталого розвитку; 23 з них стали фіналістами, а двоє переможців представлятимуть свої проєкти в Casa Generalizia в Римі, глобальній штаб-квартирі La Salle. Один з проєктів-переможців спрямований на подолання виклику компанії HP та на Цілі сталого розвитку 6 (Чиста вода та санітарія), 8 (Гідна праця та економічне зростання) та 12 (Відповідальне виробництво та споживання). До складу проєктної міждисциплінарної команди входили студенти різних спеціальностей: з анімації та візуальних ефектів, міжнародної комп'ютерної інженерії, бізнес-аналітики та аналізу даних, архітектури (La Salle Campus Barcelona. Undergraduate students present creative, innovative projects committed to the SDGs).

На сайті University of Turku знаходимо інформацію про підтримку студентських стартапів: Наприклад, метою проєкту «Choose Your Future» було створення мобільного додатку My Mobile Tutor для нових студентів, щоб допомогти людям, які переїжджають до нового міста, знайти нові можливості. Зараз додаток запущений для 9 університетів-членів Європейського кампусу міст-університетів (European Campus of City-Universities, EC2U Alliance) – University of Coimbra, University of Iași, University of Jena, University of Linz, University of Pavia, University of Poitiers, University of Salamanca, University of Turku, University of Umeå).

У Gdańsk Tech уже декілька років функціонує студентський конкурс «Командний дослідницький проєкт». Це конкурс прикладних та прикладно-дослідницьких проєктів, теми яких формулюються різними клієнтами, зокрема зовнішніми компаніями та установами, які потім можуть упроваджувати студентські розробки у своїй діяльності. Наприклад, проєкт «Технології

штучного інтелекту: Застосування для вивчення впливу параметрів гістопатологічних зображень на виявлення лімфоцитів за допомогою штучних нейронних мереж» був замовлений консорцієм AI Tech – Akademia innowacyjnych zastosowań technologii cyfrowych) (Gdańsk Tech. Team Research Projects).

Соціальна відповідальність і регіональне лідерство університету, що позиціонують його як центр розвитку підприємництва та інновацій у своєму регіоні. Оскільки університети є центрами створення та поширення знань, вони можуть реалізувати соціальну відповідальність шляхом впровадження інновацій і результатів досліджень, спрямованих на розв'язання економічних, соціальних, екологічних проблем, а також у процесі взаємодії з місцевими громадами для сприяння соціальному та економічному розвитку заради задоволення місцевих потреб (Бульвінська, 2023).

Так, La Salle Campus Barcelona для виконання прикладних досліджень формує дослідницькі групи, акредитовані Женералітатом Каталонії (організацією місцевого самоврядування Каталонії, автономної області Іспанії).

Аспірантські дослідження також спрямовані на принесення користі суспільству і місцевим громадам. Як переконливо доводять наукові дослідження (Muscio et al., 2022a; Muscio et al., 2022b; Orizzi et al., 2024), навчання в докторантурі сприяє передачі знань через підприємництво. Так, у La Salle Campus Barcelona в 2023 р. захищено докторську дисертацію, практичним результатом якої стало удосконалення гідрологічного моделювання для розуміння динаміки посухи в басейні річки Ебро і управління посухами у пов'язаних природно-антропогенних системах. А в 2025 р. у рамках дисертаційного дослідження розробляються інклюзивні цифрові інструменти, які покращують процес викладання та навчання хімії для учнів з вадами зору. Участь в експерименті беруть студентами та викладачі з Каталонії (Іспанія) та Ліми (Перу), а також експерти з Національної організації іспанських громад (La Salle Campus Barcelona. Research).

В University of Turku сприяння сталому розвитку та соціальна відповідальність у повсякденному житті громади і розвитку регіону є стратегічним напрямом діяльності. Так, університет бере участь у проєкті розвитку та освіти в лісовому секторі, створивши Nature2100 Fund. Метою освітнього використання лісів цього Фонду є залучення широкого кола викладачів та студентів до планування та реалізації діяльності фонду. Прикладами діяльності є курс прикладної біогеографії на географічному факультеті, де студенти визначають потенційні лісові ділянки для фонду Nature2100. На кафедрі біології студенти відвідали ці ділянки в рамках вступного курсу екології, практичних занять та курсу екології дикої природи. Під час курсу з відновлення природи студенти вивчали флору та фауну різних лісових ділянок та складали плани майбутнього управління цими територіями (University of Turku. Nature2100 Fund).

Gdańsk Tech багато років поспіль проводить Балтійський фестиваль науки – один з найбільших наукових фестивалів у країні, який користується широким інтересом серед мешканців Померанії. Він створений з ініціативи Ради ректорів Поморського воєводства. Мета фестивалю – ознайомити мешканців регіону з темами наукових досліджень, що проводяться в Померанії, ознайомити їх з науковими досягненнями та представити їх у максимально зрозумілій та привабливій формі, а також залучити підприємців до їх впровадження (Gdańsk Tech. Baltic Science Festival).

Прикладом співпраці Gdańsk Tech з місцевою громадою є проєкт «Талановиті з Померанії», який реалізувався у рамках Регіональної програми для Поморського воєводства. Метою проєкту є підтримка обдарованих учнів шкіл Поморського воєводства у галузях фізики, інформатики та математики, а також біології та хімії. У рамках проєкту впроваджені академічні форми підтримки

– академічні зустрічі, тематичні семінари, позакласна навчальна діяльність (олімпійські кола), електронні курси та наставництво (Gdańsk Tech. Talented from Pomerania).

Висновки. Проведене дослідження інституційного середовища європейських підприємницьких університетів, акредитованих The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities підтверджує їхню ключову роль у формуванні сприятливих умов для розвитку студентського підприємництва. Аналіз діяльності La Salle Ramon Llull University (Іспанія), Gdańsk University of Technology (Польща) та University of Turku (Фінляндія) засвідчив, що успішна підтримка студентського підприємництва ґрунтується на комплексному підході, який охоплює стратегічну інтеграцію підприємницьких цінностей у місію та візію, стратегію розвитку університетів, створення таких спеціалізованих інфраструктурних підрозділів, як інноваційні центри, центри трансферу технологій та інкубатори, а також впровадження інноваційних педагогічних практик, зокрема міждисциплінарного, проблемно-орієнтованого, проєктного навчання. Ці елементи сприяють розвитку підприємницького мислення, креативності та організаційних навичок студентів, дозволяючи їм трансформувати ідеї в комерційні чи соціальні проєкти.

Дослідження виявило регіональні особливості у підходах до підприємницької трансформації. Наприклад, La Salle Campus Barcelona акцентує на міждисциплінарності та соціальній відповідальності, інтегруючи цінності сталого розвитку в навчальні програми та проєкти. University of Turku робить наголос на міжнародній співпраці та комерціалізації досліджень через офіси трансферу технологій, тоді як Gdańsk Tech зосереджується на практичному застосуванні студентських розробок через конкурси та співпрацю з бізнесом. Спільним для всіх університетів є активна взаємодія з бізнес-екосистемою, що забезпечує студентам доступ до менторства, фінансування та реальних підприємницьких викликів.

Для України, яка прагне повоєнного відновлення, досвід цих університетів є особливо цінним. Створення підприємницьких екосистем у закладах вищої освіти може стати каталізатором економічного зростання, залучення інвестицій та розвитку регіональних інноваційних кластерів. Однак успішна адаптація європейських практик потребує врахування локального контексту, зокрема обмеженості фінансових ресурсів, необхідності цифровізації освіти та посилення співпраці між університетами, бізнесом і державними інституціями за моделлю потрійної спіралі Н. Etzkowitz. **Подальші дослідження** мають бути спрямовані на розроблення адаптивних моделей підприємницьких університетів для України, які б ураховували її соціально-економічні виклики та сприяли інтеграції в глобальну інноваційну екосистему.

Список використаних джерел

1. Бульвінська О. Механізми реалізації соціальної відповідальності університетів в умовах університетської автономії: європейський досвід. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2023. № 2 (75). С. 102–112. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2023.2.10>
2. Лакуша Н. М., Червона Л. М. Створення екосистеми для підтримки інноваційних наукових ідей. *The 22th International scientific and practical conference «Current trends in the development of science by attracting new ideas» (June 03–06, 2025)*. Hamburg: International Science Group, 2025. С. 262–265. URL: <https://isg-konf.com/current-trends-in-the-development-of-science-by-attracting-new-ideas/> (дата звернення: 15.09.2025).
3. Романовський О. Феномен підприємництва в університетах світу: монографія. Вінниця: Нова Книга, 2012. 504 с. URL: <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/7ddb08a1-d7d4-4f18-a7e9-2819ae4b6c6b> (дата звернення: 15.09.2025).

4. Сновидович І. Г., Сас С. П. Підприємницький університет як стратегічний інструмент в екосистемі соціально-економічного розвитку України. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. № 2 (2). С. 181–190. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(2\)-205](https://doi.org/10.60022/2(2)-205)
5. Червона Л., Бондаренко Н. Теоретичні основи інноваційного розвитку студентського підприємництва. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2025. № (19). С. 135–147. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2025-19-135-147>
6. Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities. URL: <https://www.aceeu.org/> (дата звернення: 15.09.2025).
7. Baubonienė Ž.; Hahn K. H.; Puksas A.; Malinauskienė E. Factors influencing student entrepreneurship intentions: the case of Lithuanian and South Korean universities, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2018. № 6 (2). P. 854–871. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2018.6.2\(26\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2018.6.2(26))
8. Clark B. R. Creating entrepreneurial universities: organizational pathways of transformation. Oxford; New York: Pergamon Press, 2008. 164 p. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED421938> (дата звернення: 15.09.2025).
9. Etzkowitz H. The evolution of the entrepreneurial university. *International Journal of Technology and Globalisation*. 2004. № 1 (1). P. 64–77. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJTG.2004.004551>
10. Flores M. C., Bolzani D., Munari F., Grimaldi R. Encouraging entrepreneurship among graduate students: Can university proactive policies work? *The Journal of Technology Transfer*. 2025. № 50. P. 2377–2411. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10961-024-10182-7>
11. Gdańsk Tech. Official web site. URL: <https://pg.edu.pl/en> (дата звернення: 15.09.2025).
12. Gibb A. A., Haskins G. The university of the future: an entrepreneurial stakeholder learning organization? *Handbook on the Entrepreneurial University*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2014. P. 25–63. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781781007020.00008>
13. Klein S. B., Pereira F. C. Entrepreneurial university: conceptions and evolution of theoretical models. *Revista Pensamento Contemporâneo em Administração*, 2020. № 14. P. 20–35. DOI: <https://doi.org/10.12712/rpca.v14i4.43186>
14. La Salle Campus Barcelona. URL: <https://www.salleurl.edu/en> (дата звернення: 15.09.2025).
15. Marchand J., Hermens A., Sood S. Student entrepreneurship: a research agenda. *The International Journal of Organizational Innovation*. 2016. Vol. 8 (4). URL: [https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/41961/3/Student Entrepreneurship A Research Agenda v3%20%28with%20corrections%29.pdf?utm_source=chatgpt.com](https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/41961/3/Student%20Entrepreneurship%20A%20Research%20Agenda%20v3%20%28with%20corrections%29.pdf?utm_source=chatgpt.com) (дата звернення: 15.09.2025).
16. Matt M., Schaeffer V. Building Entrepreneurial Ecosystems Conducive to Student Entrepreneurship: New Challenges for Universities. *Journal of Innovation Economics & Management*. 2018. № 251. P. 9–32. DOI: <https://doi.org/10.3917/jie.025.0009>
17. Murad M., Othman S., Kamarudin M. A. I. Entrepreneurial university input, core strategic plan and output: research on undergraduates entrepreneurial behaviour and career. *Entrepreneurship Education*. 2025. № 8. P. 99–129. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41959-025-00137-w>
18. Muscio A., Shibayama S., Ramaciotti L. The Effects of the Academic Environment on PhD Entrepreneurship: New Insights from Survey Data / J. M. Azagra-Caro, P. D'Este, D. Barberá-Tomás (Eds.), *University-Industry Knowledge Interactions. International Studies in Entrepreneurship*. Vol. 52. Springer, Cham, 2022a. P. 179–199. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-84669-5_10
19. Muscio A., Shibayama S. & Ramaciotti L. Universities and start-up creation by Ph.D. graduates: the role of scientific and social capital of academic laboratories. *The Journal of Technology Transfer*. 2022b. № 47. P. 147–175. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10961-020-09841-2>
20. Ogneviuk V. (Ed.). Quality of University Education: Educological Discourse: collective monograph. Prague: Oktan Print, 2022. 220 p. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40794/2/V_Ogneviuk_2022_NDLO.pdf (дата звернення: 15.09.2025).
21. Opizzi M., Loi M., Macis O. Entrepreneurship by Ph.D. students: intentions, human capital and university support structures. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 2024. № 31 (2). P. 325–349. DOI: <https://doi.org/10.1108/JSBED-12-2022-0525>

22. Passavanti C., Ponsiglione C., Primario S., Rippa P. The evolution of student entrepreneurship: State of the art and emerging research direction. *The International Journal of Management Education*. 2023. Vol. 21 (2). Art. 100820. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100820>
23. Schimperna F., Nappo F., Marsigalia B. Student Entrepreneurship in Universities: The State-of-the-Art. *Administrative Sciences*. 2022. № 12 (1). Art. 5. DOI: <https://doi.org/10.3390/admsci12010005>
24. University of Turku. URL: <https://www.utu.fi/en> (дата звернення: 15.09.2025).

References

- Bulvinska, O. (2023). Mehanizmi realizaciyi socialnoyi vidpovidalnosti universitetiv v umovah universitetskoyi avtonomiyi: yevropejskij dosvid [Mechanisms for Implementing Universities' Social Responsibility in the Conditions of University Autonomy: The European Experience]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 2 (75), 102–112. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2023.2.10>
- Lakusha, N. M., & Chervona, L. M. (2025). Stvorennia ekosystemy dlia pidtrymky innovatsiynykh naukovykh idei [Creating an ecosystem to support innovative scientific ideas]. In *The 22th International scientific and practical conference «Current trends in the development of science by attracting new ideas» (June 03–06, 2025)* (pp. 262–265). International Science Group. <https://isg-konf.com/current-trends-in-the-development-of-science-by-attracting-new-ideas/>
- Snovydyvych, I., & Sas, S. (2025). Pidpriyemnickij universitet yak strategichnij instrument v ekosystemi socialno-ekonomichnogo rozvitku Ukraini [Entrepreneurial University as a Strategic Instrument in The Ecosystem Of Socio-Economic Development of Ukraine]. *Current Problems of Sustainable Development*, 2 (2), 181–190. [https://doi.org/10.60022/2\(2\)-205](https://doi.org/10.60022/2(2)-205)
- Romanovskiy, O. (2012). *Fenomen pidpriyemnictva v universitetah svitu: monografiya [The phenomenon of entrepreneurship in universities around the world: monograph]*. Nova Kniga. <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/7ddb08a1-d7d4-4f18-a7e9-2819ae4b6c6b>
- Chervona, L., & Bondarenko, N. (2025). Teoretichni osnovi innovacijnogo rozvitku studentskogo pidpriyemnictva [Theoretical foundations of innovative development of student entrepreneurship]. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, 19, 135–147. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2025-19-135-147>
- Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities. <https://www.aceeu.org/>
- Baubonienė, Ž.; Hahn, K. H.; Puksas, A.; Malinauskienė, E. (2018). Factors influencing student entrepreneurship intentions: the case of Lithuanian and South Korean universities, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 6 (2), 854–871. [https://doi.org/10.9770/jesi.2018.6.2\(26\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2018.6.2(26))
- Clark, B. R. (2008). *Creating entrepreneurial universities: organizational pathways of transformation*. Pergamon Press. <https://eric.ed.gov/?id=ED421938>
- Etzkowitz, H. (2004). The evolution of the entrepreneurial university. *International Journal of Technology and Globalisation*, 1 (1), 64–77. <https://doi.org/10.1504/IJTG.2004.004551>
- Flores, M. C., Bolzani, D., Munari, F., Grimaldi, R. (2025). Encouraging entrepreneurship among graduate students: Can university proactive policies work? *The Journal of Technology Transfer*, 50, 2377–2411. <https://doi.org/10.1007/s10961-024-10182-7>
- Gdańsk Tech. Official web site. <https://pg.edu.pl/en>
- Gibb, A. A., & Haskins, G. (2014). The university of the future: an entrepreneurial stakeholder learning organization? In *Handbook on the Entrepreneurial University* (pp. 25–63). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781781007020.00008>
- Klein, S. B., Pereira, F. C. (2020). Entrepreneurial university: conceptions and evolution of theoretical models. *Revista Pensamento Contemporâneo em Administração*, 14, 20–35. <https://doi.org/10.12712/rpca.v14i4.43186>
- Marchand, J., Hermens, A., Sood, S. (2016). Student entrepreneurship: a research agenda. *The International Journal of Organizational Innovation*, 8 (4).

[https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/41961/3/Student Entrepreneurship A Research Agenda v3%20%28with%20corrections%29.pdf?utm_source=chatgpt.com](https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/41961/3/Student_Entrepreneurship_A_Research_Agenda_v3%20%28with%20corrections%29.pdf?utm_source=chatgpt.com)

- Matt, M., Schaeffer, V. (2018). Building Entrepreneurial Ecosystems Conducive to Student Entrepreneurship: New Challenges for Universities. *Journal of Innovation Economics & Management*, 251, 9–32. <https://doi.org/10.3917/jie.025.0009>
- Murad, M., Othman, S. & Kamarudin, M. A. I. (2025). Entrepreneurial university input, core strategic plan and output: research on undergraduates entrepreneurial behaviour and career. *Entrepreneurship Education*, 8, 99–129. <https://doi.org/10.1007/s41959-025-00137-w>
- Muscio, A., Shibayama, S., Ramaciotti, L. (2022a). The Effects of the Academic Environment on PhD Entrepreneurship: New Insights from Survey Data. In J. M. Azagra-Caro, P. D'Este, D. Barberá-Tomás (Eds.), *University-Industry Knowledge Interactions. International Studies in Entrepreneurship*, vol 52 (pp. 179–199). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-84669-5_10
- Muscio, A., Shibayama, S. & Ramaciotti, L. (2022b). Universities and start-up creation by Ph.D. graduates: the role of scientific and social capital of academic laboratories. *The Journal of Technology Transfer*, 47, 147–175. <https://doi.org/10.1007/s10961-020-09841-2>
- Ogneviuk, V. (Ed.). (2022). *Quality of University Education: Educological Discourse: collective monograph*. Oktan Print. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40794/2/V_Ogneviuk_2022_NDLO.pdf
- Opizzi, M., Loi, M., Macis, O. (2024). Entrepreneurship by Ph.D. students: intentions, human capital and university support structures. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 31 (2), 325–349. <https://doi.org/10.1108/JSBED-12-2022-0525>
- Passavanti, C., Ponsiglione, C., Primario, S., Rippa, P. (2023). The evolution of student entrepreneurship: State of the art and emerging research direction. *The International Journal of Management Education*, 21 (2), 100820. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100820>.
La Salle Campus Barcelona. <https://www.salleurl.edu/en>
- Schimperna, F., Nappo, F., & Marsigalia, B. (2022). Student Entrepreneurship in Universities: The State-of-the-Art. *Administrative Sciences*, 12 (1), 5. <https://doi.org/10.3390/admsci12010005>
- University of Turku*. <https://www.utu.fi/en>

Стаття надійшла до редакції 17.09.2025

Прийнято до друку 27.11.2025

UNIwersytety PrZedSięBiorCze w EuroPie: ANALIZA INSTYTUCJONALNEGO WSPARCIA PRZEDSięBiorCzości STUDENCKIEJ

Lesia Czerwona

<https://orcid.org/0000-0002-3036-3668>

doktor nauk filozoficznych, starszy pracownik naukowy,
kierownik Działu Współpracy Szkolnictwa Wyższego i Rynku Pracy,
Instytut Szkolnictwa Wyższego Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy,
ul. Bastionna 9, 01014 Kijów, Ukraina
chervona_lesya@ukr.net

Oksana Bulvinska

<https://orcid.org/0000-0002-6764-4340>

Kandydat nauk pedagogicznych, starszy pracownik naukowy,
Starszy pracownik naukowy w Bibliotece,
Kijowski Uniwersytet Metropolitalny im. Borysa Grinczenki
ul. Levka Lukyanenko 13-b, 04207, Kijów, Ukraina
o.bulvinska@kubg.edu.ua

Artykuł poświęcony jest analizie środowiska instytucjonalnego europejskich uniwersytetów przedsiębiorczych akredytowanych przez The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities, wspierających przedsiębiorczość studencką. Badanie opiera się na kryteriach zaproponowanych przez The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities oraz podejściach akademickich obejmujących strategiczne ukierunkowanie na przedsiębiorczość, infrastrukturę wsparcia, innowacyjne metody dydaktyczne, odpowiedzialność społeczną oraz kształtowanie kultury przedsiębiorczej. Do analizy wybrano trzy uczelnie: La Salle Ramon Llull University (Hiszpania), Politechnika Gdańska (Polska) oraz University of Turku (Finlandia), reprezentujące różne regiony Europy i modele transformacji przedsiębiorczej. Metodologia badania obejmuje analizę informacji zamieszczonych na oficjalnych stronach internetowych uniwersytetów według pięciu kluczowych kryteriów: orientacja strategiczna, infrastruktura, podejścia dydaktyczne, wsparcie innowacji oraz wpływ społeczno-ekonomiczny. Wyniki pokazują, że badane uniwersytety integrują przedsiębiorczość z własną misją, wartościami i strategią, tworzą wyspecjalizowane jednostki wspierające rozwój przedsiębiorczości, wprowadzają interdyscyplinarne programy i nauczanie projektowe, a także współpracują z biznesem i społecznościami lokalnymi w zakresie komercjalizacji wiedzy i rozwoju regionalnego. Badanie podkreśla znaczenie interdyscyplinarnego podejścia, programów mentorskich oraz innowacyjnych ekosystemów dla rozwoju przedsiębiorczości studenckiej. Dla Ukrainy praktyki te stanowią ważny punkt odniesienia w procesie modernizacji szkolnictwa wyższego, wspierając innowacyjny rozwój i powojenną odbudowę.

Słowa kluczowe: szkolnictwo wyższe, ekosystem innowacji, uniwersytet przedsiębiorczy, odbudowa powojenna, przedsiębiorczość studencka, The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities.

ENTREPRENEURIAL UNIVERSITIES OF EUROPE: AN ANALYSIS OF INSTITUTIONAL SUPPORT FOR STUDENT ENTREPRENEURSHIP

Lesya Chervona

<https://orcid.org/0000-0002-3036-3668>

PhD in Philosophy, Senior Researcher,
Head of the Department of Interaction
between Higher Education and Labor Market,
Institute of Higher Education of the NAES of Ukraine,
9 Bastionna Str., 01014, Kyiv, Ukraine
chervona_lesya@ukr.net

Oksana Bulvinska

<https://orcid.org/0000-0002-6764-4340>

PhD in Education, Senior Researcher,
Senior Researcher of Library,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
13-b Levko Lukianenko Str., 04207 Kyiv, Ukraine
o.bulvinska@kubg.edu.ua

The article is devoted to the analysis of the institutional environment of European entrepreneurial universities accredited by The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities (ACEEU) in supporting student entrepreneurship. The research is based on the criteria proposed by The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities and academic approaches that include strategic orientation toward entrepreneurship, support infrastructure, innovative pedagogical methods, social responsibility, and the

development of an entrepreneurial culture. Three universities were selected for analysis – La Salle Ramon Llull University (Spain), Gdańsk Tech (Poland), and University of Turku (Finland) – representing different European regions and models of entrepreneurial transformation. The research methodology involved analyzing information from the universities' official websites according to five key criteria: strategic orientation, infrastructure, pedagogical approaches, innovation support, and socio-economic impact.

The results revealed that these universities integrate entrepreneurship into their mission and strategy, establish specialized units, implement interdisciplinary programs and project-based learning, and collaborate with businesses and local communities to commercialize knowledge and promote regional development. The study highlights the importance of interdisciplinary approaches, mentoring programs, and innovative ecosystems for fostering student entrepreneurship. For Ukraine, these practices serve as an important benchmark for modernizing higher education, contributing to innovative development and post-war recovery.

Keywords: *The Accreditation Council for Entrepreneurial and Engaged Universities, entrepreneurial university, higher education, innovation ecosystem, post-war recovery, student entrepreneurship.*